
Dil ve Konuşma Terapisi Alanında Çalışmakta Olan Akademisyenlerin Akademik Etik Değerlerinin İncelenmesi

Nurcan Alpüran Kocabıyık¹, Sena Topçuoğlu²

Özet

Amaç: Akademisyenlerin akademik etik değerlere sahip olmaları ve meslektaşlarının da etik ilkelere uyması bilim, toplum, eğitim ve meslek anlayışı için oldukça önemlidir. Dil ve konuşma terapisi alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde akademisyenlerin etik değerlerine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, akademisyenlerin etik değerlere ne kadar hassasiyet gösterdiğini incelemeyi hedeflemektedir. **Yöntem:** Bu çalışmanın deseni tarama modeli olarak tasarlanmıştır. Araştırmada kullanılan ‘Akademik Etik Değerler Ölçeği’ akademik etik değerleri ölçmesinin yanı sıra ‘bilimsel etik değerler’, ‘meslektaşına yönelik etik değerler’, ‘topluma yönelik değerler’, ‘çalışılan kuruma yönelik değerler’, ‘öğretim sürecine yönelik değerler’ olarak alt kategorilere ayrılmaktadır. Her alt kategori ‘düşük hassasiyet’, ‘kararsız-orta hassasiyet’, ‘yüksek hassasiyet’ sınıflamasına göre yapılmıştır. Araştırma kapsamında dil ve konuşma terapisi alanında görev yapmakta olan 24 akademisyen çalışmaya katılmıştır. Değerlendirme aracı akademisyenlere Google Anket haline getirilerek ulaştırılmıştır. Elde edilen veriler Google anket üzerinden ortak havuzda toplanmıştır. Verilen cevaplar kör bir analiz edici tarafından SPSS 20,0 ile bağımsız olarak değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen veriler sonucunda dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin akademik etik değerleri yüksek hassasiyet aralığında bulunmuştur (171-250, %87,5). Alt kategorilere bakıldığında öğretim sürecine yönelik değerler (%91,7) yüksek hassasiyet aralığında, topluma yönelik (%54,2), meslektaşlara yönelik (%75,0) ve çalışılan kuruma yönelik değerlerde (%58,3) yüksek hassasiyet ve bilimsel araştırmaya yönelik değerlerde (%88,0) yüksek hassasiyet olduğu ortaya konulmuştur. Alt kategorilerde karşılaştırma yapıldığında en yüksek değer hassasiyetinin öğretim sürecine yönelik etik değerlere ait olduğu bulgusu elde edilmiştir. Katılımcıların akademik çalışma yılları ve akademik etik değerleri arasında zayıf pozitif bir ilişki vardır fakat bu ilişki anlamlı değildir. **Sonuç:** Dil ve konuşma terapisi alanında çalışmakta olan akademisyenler akademik etik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahiptir. Ölçeğe ait alt boyutlar incelendiğinde öğretim sürecine yönelik değerler, topluma yönelik etik değerler, meslektaşına yönelik etik değerler,

¹ Sorumlu Yazar, Öğretim Görevlisi, İstanbul Kent Üniversitesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, ORCID: 0000-0002-4938-1946, nurcanalpuran@hotmail.com

² Dkt., Özel Fizbir Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, ORCID: 0000-0002-7843-1893, senatopcuoglu@gmail.com

Bu makaleyi kaynak göstermek için/To cite this article: Alpüran Kocabıyık, N., & Topçuoğlu, S. (2021). Dil ve konuşma terapisi alanında çalışmakta olan akademisyenlerin akademik etik değerlerinin incelenmesi. *Dil, Konuşma ve Yutma Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 27-52.

çalışılan kuruma yönelik değerler, bilimsel araştırmaya yönelik değerler yüksek hassasiyette olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: akademik etik değerler, bilimsel etik, toplumsal etik, mesleki etik, dil ve konuşma terapisi

An Examination of Academic Ethical Values of the Academics Working in the Field of Speech and Language Therapy

Summary

Purpose: Ethics is a discipline that explores all behaviors and actions of human beings, while at the same time it questions and judges morality. Professional ethics is seen as a discipline that examines and regulates behaviors in business life. Possessing academic ethics and adhering to ethical standards is very important for science, society, education, and professional life. Literature review revealed no research in Turkey regarding ethics about academicians of speech and language therapy. For this reason, this study aims to investigate the ethical values of academicians of speech and language therapy. **Method:** This study was designed as a screening model. The scale used in the research, 'Academic Ethical Values Scale', was developed by Oğuzhan Sevim in 2014, and its obtained validity, reliability and stability coefficients were 0.864, 0.849 and 0.8132 respectively. It measures academic ethical values and is divided into subcategories as 'scientific ethical values', 'ethical values for co-workers', 'ethical values for the society' and 'ethical values for institutions' and 'values for the teaching process and colleagues'. Values in each category are categorized and evaluated as 'low sensitivity', 'undecided-medium sensitivity', 'high sensitivity' and evaluation has been made according to these ranges. 24 academicians participated in the study. The assessment tool was delivered to academics working in the field of speech and language therapy as a Google survey. The obtained data were collected in the common pool. The responses were evaluated independently by a blind analyzer using SPS 20.0. **Results:** The results revealed that the ethical values of academicians working in the field of speech and language therapy in Turkey were found to be in the range of *high sensitivity* (171-250, 87.5%). All values for the sub-categories were also found to be in the high sensitivity range: 91.70% for the education process and colleagues, 54.2% for the community, 75.5% for co-workers, 58.3% for institutional values and 88.0 % for scientific research values. Among the sub-categories, the highest value of sensitivity was obtained for 'ethical values for the teaching process'. The results also revealed a positive, weak and insignificant relationship between duration of work experience and academical ethics. **Conclusion:** Academicians working in the field of speech and language therapy appear to have high sensitivity on academic ethical values. When the sub-dimensions of the scale were examined, it was revealed that the values for the

teaching process, ethical values for the society, ethical values for the co-workers, values for the institution studied, values for scientific research were highly sensitive.

Keywords: academic ethical values, scientific ethics, social ethics, professional ethics, speech and language therapy

Giriş

Etik'in sözlük anlamı; töre bilimi, ahlak bilimi ve ahlakla ilgili olarak tanımlanır. Etik; 'iyi-kötü' hakkındaki fikirleri incelemekte, ahlaki bir davranış kuralı ortaya koyup neyin yapıp neyin yapılmayacağı'nın gerekliliğini, hangi davranışın iyi ve kötü olduğunu, neyin yaşama anlam kazandırdığını gösteren ahlak bilimi olmasına karşın; kişilerin belli normlar ve sınırlar içerisinde diğer bireylere saygılı olmasını da içermektedir. Bu tanıma göre sınırlılık ve normlara bireylerin de saygılı olması gerekmektedir (Erdirençelebi & Filizöz, 2019; Gündoğdu, 1999; MEB, 2006). Ahlak kavramı insanın 'olumlu ve olumsuz', 'doğru ve yanlış' olarak nitelendirilmekte olan davranışları ile ilgilidir. Toplumların düzenini sağlamak için kurallar bulunmaktadır ve bu kurallar dönemlerin gerektirdiği şekilde etik ve ahlaki değerlere göre değişiklik göstermektedir. Ahlak toplumda yaşayan bireyler tarafından ortak olarak sahiplenilen ve uzlaşılandır (Erdirençelebi & Filizöz, 2019; Kuçuradi, 1997; MEB, 2006). Etik, toplumun sahip olduğu kültürden, adetlerinden, din ve ideolojisinden bağımsız olan kurallardır ve bu özellikler gereği ahlak kavramından ayrılmaktadır (Kuçuradi, 2003). Etik ile uğraşan bilim adamları eleştirel bir tutumla ahlaki olanları ortaya koyar ve yansıtırlar (Pieper, 1999).

Alan yazında etik; iş etiği, global etik, kişisel etik, toplumsal etik, mesleki etik ve akademik etik alanlarında incelenmektedir. Her alanın kendi içinde dinamikleri bulunmakla birlikte hepsi birbiri ile bağlantılıdır. Kişisel etik, insan davranışlarını şekillendirmeyi ve kişilerin olaylara verdiği tepkileri kapsamaktadır. Global etik, tüm insanları içine almakta ve insanlardaki duyarlılık ve sorumluluğu ifade etmektedir. Toplumsal etik ise, eylemlerin doğruluğunun, toplumların normları ve gelenekleri tarafından belirlenmesidir. İş etiği, çalışma

hayatında olan süreçleri içerir. 1900'lü yıllardan sonra çalışma alanlarının en önemli faktörlerinden biridir. Çalışanların birbiriyle ve çevreleriyle ilişkilerinde olan doğruluk, gizlilik ve güvenilirlik gibi kavramların göz önünde bulundurulması esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede bireysel ve bireyler arası ilişkilerin ilerlemesini ve göz önünde bulundurulmasını sağlamaktadır. İş ahlâkı başka bir çalışan tarafından, belli bir alanda işin sürdürülmesi ve uygulanması esnasında yararlı görülen davranışlar ve üstünde konuşulmayan kurallar olarak tanımlanmakla birlikte, iş ilişkilerinin tamamında dürüstlüğü, güvenin, saygının her zaman göz önünde bulundurulması ve iş çerçevesinde adalet duygusunun göz ardı edilmemesi olarak ifade edilmiştir (Demir & Acar, 2014).

Mesleki etik ise mesleğin gerektirdiği davranışları ortaya koymayı sağlamaktadır. Meslek etiğiyle anlatılmak istenen; bilimsel kurallara uyan, meslek edinme sürecinde kazanılan bilime ve bilgiye dayalı değerlerin yaşam alanında uygulanmaya konulma yöntemlerin bütünüdür (Aktaş, 2017). Etik ilkeler meslek üyelerine olaylar ve durumlar karşısında doğru kararı verebilme imkânı sağlar ve bu doğrultuda kişiler uygun eylemlerde bulunur. Mesleki etik ilkeleri bireylerin ne yapıp ne yapmaması gerektiğine yönelik ilkelerdir (Kuçuradi, 2000; Tepe, 2000). Bu yönde normlar geliştirilmekte ve bu normlar meslek üyelerinin görüşlerinden, kültürlerinden ve dinlerinden bağımsız olarak belirlenmektedir. Böylece evrensel etik oluşturulmaya çalışılmakta ve bu etik doğrultusunda meslek üyelerinin davranışları toplumda güven oluşturması adına kontrol edilebilmektedir (Arda, 2004; Aydın, 2016; Kuçuradi, 2003).

Dil ve konuşma terapisi meslek etiği kuralları uluslararası alanda 1925'te Amerikan Konuşma-Dil-İşitme Derneği (American Speech Hearing Association- ASHA) tarafından Türkiye'de ise 2017 yılında Dil ve Konuşma Terapistleri Derneği tarafından etik kurallar düzenlenmiştir (DKTD, 2017). ASHA 1 Mart 2016'da var olan etik kuralları gözden geçirmiş ve tekrar belirlemiştir. Yenilenen etik kurallar; önsöz, terminoloji ve dört gruba ayrılan etik ilkelerden oluşturulmuştur. ASHA etik kuralları; düzeni sağlamayı ve mesleklerin itibar ve

bütünlüğünü korumayı amaçlar. Dört gruba ayrılan etik kurallar; a) profesyonel hizmet vermekte olan kişilere ve bilimsel faaliyetlerine katılan kişilere karşı sorumluluk, b) mesleki yeterlilik sorumluluğu, c) topluma karşı sorumluluk ve d) mesleki ilişkilerde sorumluluktur (ASHA, 2016).

Etiğin altında incelenmekte olan başlıklardan biri de akademik etikdir. Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) yaptığı tanıma göre akademik etik; "Akademisyenlerin bilimsel çalışmaların üretilmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde, toplumun farklı paydaşları ile ilişkilerinde, ödüllendirilme ve yükseltileme aşamalarında, bilim kurumları ve üniversitelerin bilimsel yetkinliğe dayalı yapılandırılması ile bilim insanlarının yetiştirilmesi süreçlerinde etik davranış kurallarına uymayı" ifade etmektedir (YÖK, 2014, s. 2). Bilimsel bir çalışmanın en temel etik ilkeleri akademik dürüstlük ve açıklıktır. Diğer akademisyenlerin düşüncelerinden ve çalışmalarından yararlandığında etik kurallar çerçevesinde gerekli atıfların yapılması, yapılan çalışmanın veri analizlerinin yorumlanmasında tarafsız olunması gibi etik ilkeler vardır (İnci, 2009). Bilimsel bilginin üretimi aşamasında değerlendirme ve denetleme sistemlerinin olması ve bunların belirlenen ölçütlere göre yapılması gerekmektedir. Bu ölçütler akademik dürüstlüğün var olduğu, tarafsızlık, dikkatlilik, açıklık, fikri mülkiyete saygı, sorumlu yayın ve meslektaşına karşı saygılı olma ve ayrımcılık yapılmamasıdır (Resnik, 2020).

Akademisyenlik olarak ifade edilmekte olan akademi mesleği, öğretim elemanlığı ve bilimsel meslek üniversitelerde yürütülmektedir (Tülübaş & Göktürk, 2018). Akademisyenler; bilimsel araştırmalar, eğitim- öğretim ve topluma hizmet olarak temelde üç rolü yerine getirmekte, bilimsel araştırma faaliyetlerinde toplumun ihtiyaç duyduğu bilgiyi sistematik şekilde toplamakta ve mesleki bilgiyi arttırmaktadırlar. Eğitim- öğretimde ise bilimsel araştırma faaliyetlerinde toplanan bilgiyi gündelik hayata aktarmaktadırlar (Dill, 1982). Akademik etik değerler tek boyutta ele alınabildiği gibi, kendi içerisinde alt boyutları da

bulunmaktadır. Bunlar; bilimsel araştırma yapmak, meslektaşlarıyla olan akademik ilişkilerine yönelik değerler, öğrencilerine, topluma ve çalıştığı kuruma yönelik değerlerdir (Sevim, 2014).

Alan yazın incelendiğinde akademik etiğin alt boyutlarından olan bilimsel araştırma yapmaya ilişkin gerçek, deney ve gözlemden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, yorumlanmasında ve sonuçlanmasında bilimsel yöntemler kullanıldığı görülmektedir. Bilimsel bir araştırmaya yönelik sonuçlar saptırılmadan yazılmalıdır. Araştırmaya katılımcıların özgür iradeleri ile katılmaları gerekmekte; onlara zarar gelmemesi adına olası risk durumunda açık şekilde bilgilendirme yapılmalıdır. Deneyler; katılımcılara, deneyi yapan kişilere, çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde düzenlenmelidir. Bilim insanları; araştırma sonuçları hakkında toplumu bilgilendirmek ve zararlı gördüğü uygulamalarda uyarılarda bulunmamalıdır. Yayınlanan ve yayınlanmamış çalışmalardan yararlanırken bilimsel yayın kurallarına uygun şekilde kaynak gösterilmeli ve yapıtların tümü ya da bir bölümü izin alınmadan, kaynağı gösterilmeden çeviri veya özgün hali ile yayınlanmamalıdır (TÜBA Bilim Etiği Komitesi, 2002). Akademisyenlerin araştırma etiğine yönelik fikirlerini incelemiş olan literatürde birçok çalışmanın var olduğu görülmektedir (Örn., Engle & Smith, 1990; Köklü, 2003; Maya, 2013; Pınar, 2002).

Dil ve Konuşma Terapistleri (DKTler) meslek etiği doğrultusunda; birey uygun yasal eğitimlerini tamamladıktan sonra dil ve konuşma terapisti olarak mezun olmakta ve mesleğinin yasal yükümlülüklerini yerine getirmek için sorumluluk almaktadırlar. DKTler kişisel ve mesleki faaliyetlerinde hayat boyu kendilerini geliştirmeye yönelik adımlar atmalıdırlar. Terapist, kendi yetkinliğini objektif bir biçimde değerlendirmeli ve gerekirse danışanı hizmeti daha iyi alacağı başka bir terapistte yönlendirmelidir (DKTD, 2017). Meslek alanlarında eğitim ve öğretimdeki deneyimleri doğrultusunda uygulama yapmalıdır. Dil ve konuşma terapisti öğrencileri yasalar ve belirlenen sınırlar çerçevesinde daha deneyimli olan dil ve konuşma terapistlerine klinik uygulamalarında yardımda bulunabilmektedir. Deneyimli olan terapist,

öğrenci/stajyerlerin süpervizörlüğünü yapmalı ve öğrencilere yeterlilik kazandırmalıdır. Terapistler vakanın tanı ve tedavi sürecinde uygun değerlendirme araçları ve alet, cihazlardan yararlanabilmeli, eğer çalıştıkları kurumlarda bu sistemler bulunmuyor ise danışanı uygun merkez/kurumlara yönlendirmelidirler (DKTD, 2017). Topluma yönelik etik kapsamında, terapistler insan haklarına ve mesleğin evrensel kurallarına uygun davranmalıdırlar. Klinik uygulamalarında ve bilimsel araştırmalarında; hizmet verdikleri gruplarda, meslektaşları ile ilişkilerinde ve diğer meslek gruplarındaki üyeler arasında ayrımcılık yapmamalıdırlar. Meslektaşları ve diğer meslek üyeleri ile olan ilişkilerini uyumlu bir şekilde devam ettirmelidirler (Saddleback College, 2011). Topluma açıklamalarda buldukları zaman mesleki ilkelere uymalıdırlar. Terapist, dil ve konuşma terapisi alanında uygulanan çalışma ve kullanılan ürünlerinin duyurusunda, tanıtımında yanlış ifadelerde bulunmamalıdır. Uygulama hizmetini sunarken kullandığı teknolojinin ve materyallerin ne kadar etkili olacağını öncesinde değerlendirmeli ve istenilen faydayı karşıladığı zaman hizmete sunmalıdır. Ayrıca; halka, danışan ve yakınlarına kendisi hakkında kimlik, yeterlilik, eğitim gibi bilgilerini doğru bir şekilde sunmalıdır. Çalışılan kuruma yönelik etikte, terapistler çalıştıkları kurumdaki kendisine yardımcı olan personelin, öğrencinin, teknisyenlerin kişisel ve mesleki kimliklerini doğru şekilde ifade etmelidirler (DKTD, 2017). Terapist, danışanı için gerekli olduğu düşünülen zamanlarda meslek standartlarına da uygun biçimde uzaktan eğitim/ çevrimiçi olarak (tele-praksi, tele-terapi) hizmet verebilmelidir. Danışanlarının yararı için bağımsız ve kanıta dayalı uygulamaları tercih etmelidir (DKTD, 2017). Klinik uygulamaların karar verme sürecinde ve bilimsel araştırmaların yöntemlerinde anlaşılır ve şeffaf olunmasını sağlanmalı, tıbbi sonuçların karşılaştırılması da yapılmalıdır (Özerdem ve ark., 2008).

Bilgiyi geliştirmenin önemi ve saygınlığının inancı ile hareket etmekte olan akademisyenler, kendilerine yüklenmiş olan sorumluluklarının bilincindedir. Bu sorumluluklardan biri gerçeği aramak ve onu paylaşmak olmalıdır. Bu doğrultuda DKTler

enerjilerini bilimsel yetkinliklerini geliştirmek için harcamalıdır. Bilgiyi kullanmak, geliştirmek ve aktarmakta eleştirel bir tutumla kendilerini disiplin altına almalı ve muhakeme yapma yükümlülüğünün olduğunu bilmelilerdir. Düşüncelerini dürüst şekilde ifade etmelidirler (AAUP, 2011). Akademisyenler akademik alanda her zaman güncel olmaya çalışmalıdırlar. Bilimsel faaliyetlerinde düşünceleri doğruluk ve dürüstlük üzerine olmalı ve öğretimini daha nitelikli hale getirmek için çalışmalıdırlar.

Klinik uygulamada ve bilimsel araştırmalarda alınan bilgilerin, kişisel ve mesleki olarak gizliliği ve güvenliği konusunda dikkat etmelidirler. Bu kayıtlara erişim yalnızca kişi ve toplumun refahını korumak amacıyla gerekli olunan durumlarda yasaların yetki vermesiyle olmalıdır. Terapistler, klinik uygulamaları ve bilimsel araştırmaları yanlış yorumlamaktan kaçınmalıdır. Danışanlarına karşı bir çıkar gözetmeyip, belgeleri her zaman doğru ve eksiksiz bir şekilde doldurmalıdırlar (DKTD, 2017).

Meslektaşına yönelik etik düzleminde, dil ve konuşma terapistleri gerekli olan durum ve uygulamalarda meslektaşları ve diğer meslek üyeleri ile iş birliği içinde çalışmalıdırlar. (DKTD, 2017). Meslektaşları ile olan akademik ilişkilerindeki etik kurallar bulunmaktadır. Bunlar; meslektaşları ile olan ilişkilerinde daima saygılı ve adil davranmaktır. Öğretim elemanlarının akademik özgürlüğünü savunmalıdırlar. Meslektaşlarının çalışmaları ile ilgili fikirlerini ifade ederken nesnel olmalı, yanlış ve kötü beyanlarda bulunmamalıdırlar. Kendi düşüncelerini desteklemek adına da meslektaşlarının görüşünü yanlış biçimde aktarmamalıdırlar (Saddleback College, 2011). Kamuoyu talep etmedikçe veya zorunlu bir amaca hizmet etmediği sürece meslektaşlarının mesleki uygulamaları sırasında edindiği bilgileri açıklayamamalıdırlar (NEA, 2011). Meslektaşlarının akademik gelişmelerinde destek olmalı ve keyfi ya da kişisel nedenle ayrımcılık yapmamalıdırlar (ASU, 2011). Meslektaşlarının mesleki haklarına saygı göstermelidirler ve meslektaşlarının kararlarını değiştirmek için

zorlayıcı davranış ve sözlerde bulunmamalıdır (Aydın, 2002). Akademisyenler mesleki ilişkilerini kazanç ve çıkarı için kullanmamalıdır (NEA, 2011; Saddleback College, 2011).

Öğrencilerine yönelik sorumluluklarında akademisyenler öğrencilerine eşit ve saygılı davranmalıdır. Öğrencilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri için onları teşvik etmelidirler. Akademisyenler öğrencilerinin çalışmalarını adil olarak değerlendirmeli, tarafsız ve dürüst biçimde öğrencileri için referans vermelidirler (Saddleback College, 2011). Öğrencileri için zaman ayırmalıdır. Öğrencilerin dersle ilgili bilgilere ulaşması için kabul edilebilir araçları sağlamalıdır (ASU, 2011; Saddleback College, 2011). Öğrencilerin hassas olduğu konularda dikkatli davranmalıdır. Öğrencilerin gelişimi ile ilgili konularla ilgili öğrencileri bilgilendirmelidirler (NEA, 2011). Öğretim elemanları öğrencilerden aldıkları bilimsel ve akademik yardımı mutlaka belirtmelidirler (AAUP, 2011). Öğretim elemanları sınav ve çalışmaları zamanında değerlendirmelidirler (ASU, 2011). Akademisyenlik başvurusunu yapan adayların ise mesleki yeterliliği hakkında yanlış açıklamalar yapmamalıdır (NEA, 2011).

Her birey gibi akademisyenlerin de hak ve sorumlulukları vardır. Akademisyenler birey olarak konuşurken ya da davranırken üniversiteleri adına konuşuyor izlenimini vermekten kaçınmalıdır. Akademisyenlerin bilimsel araştırma koşullarını daha iyi hale getirmek ve vatandaşların akademik özgürlüğü anlaması için ileri noktalara taşımak gibi yükümlülükleri bulunmaktadır (AAUP, 2011). Üniversite ve toplum ilişkilerinde akademisyenler olumlu rolleri üstlenmelidirler (Aydın, 2016). Bölümün ve üniversitenin organizasyonlarında üstlendikleri görevlerde fikir paylaşımı yaparken dikkatli davranmalıdır (Saddleback College, 2011). Bir başka deyişle, akademisyenler çalıştığı kuruma yönelik etik davranışlar konusunda dikkatli ve özverili olmak durumundadırlar.

Akademisyenlerin üniversitelere karşı da sorumlulukları bulunmaktadır ve göreve başlarken üniversiteye katkıda bulunmak şeklindeki yükümlülükleri kabul etmektedirler. Komite, komisyon gibi topluluklarda üniversitenin yararına olacak şekilde davranmalıdır.

Akademisyenler üniversite tarafından belirlenen etik kurallara uymalı ve bu bilgileri edinmelidir. Üniversite dışında kendi alanı ve yükümlülüğü ile uyuşmayan etkinliklerde yer almamalıdır (Saddleback College, 2011). Üniversitedeki işe alma, işten çıkarma veya görevde yükseltme süreçlerinde adil ve nesnel davranmalıdır. Mesleki pozisyonunu kişisel çıkarı için kullanmamalıdır (Aydın, 2016). Çalışan personellere saygılı davranmalıdırlar. Onları kendi çıkarları için kullanmamak gibi davranışlardan kaçınmalıdırlar (Saddleback College, 2011). Akademisyenler, profesyonel karar ve davranışlarını bozacak ya da kararlarını etkileme izlenimi veren ödül, ikram, hediye ve başışısı kabul etmemelilerdir (AAUP, 2011).

Alanyazında farklı alanlardaki akademisyenlerin araştırma etiğine yönelik fikirlerini incelemiş olan birçok çalışmanın var olduğu görülmektedir (Engle & Smith, 1990; Köklü, 2003; Maya, 2013; Pınar, 2002). Türkiye’deki dil ve konuşma terapistlerinin / dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin akademik etiğe gösterdikleri hassasiyet düzeyini belirlemeye yönelik çalışma yapılmamış olması sebebiyle bu çalışma yapılmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin akademik etik değerlerinin akademik etik değerler, alt kategorilerde bilimsel araştırmaya yönelik değerler, meslektaşlara yönelik değerler, topluma yönelik değerler, çalışılan kuruma yönelik değerler ve öğretim sürecine yönelik değerler kapsamında incelenmesi ve akademik çalışma yılı ve akademik etik değerler arasında bir ilişki olup olmadığının anlaşılmasıdır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma tarama modeli ile desenlenmiştir. Ayrıca akademisyenlerin çalışma yılı ve akademik etik değerler arasındaki ilişki korelasyon deseni olarak düzenlemiştir. 61351342/2020-563 sayı ve kararla “Dil ve Konuşma Terapisi Alanında Çalışmakta Olan Akademisyenlerin Akademik Etik Değerlerinin İncelenmesi” konulu araştırma Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın örneklemini dil ve konuşma terapisi alanında çalışmakta olan 24 akademik donanıma sahip akademisyen oluşturmaktadır. Katılımcı kriteri; herhangi bir üniversitenin dil ve konuşma terapisi bölümünde akademisyen olmak şeklinde belirlenmiştir. Katılımcılara oluşturulan link sosyal medya hesapları üzerinden (instagram, facebook vb.), ve üniversitelerin resmi sayfalarında bulunan bölümlere e-posta yoluyla ulaştırılmıştır. Yanlış doldurulan, yarım bırakılan veya sayılmayan anket bulunmamaktadır. Akademisyenlerin demografik sorulara verdikleri cevaplar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara ait Demografik Bilgiler (n=24)

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	18	%75,0
	Erkek	6	%25,0
Yaş	20-24	1	%4,2
	25-30	8	%33,3
	31-35	6	%25,0
	36-40	4	%16,7
	41-55	5	%20,8
Kaç Yıldır Akademik Kadroda Çalışıyorsunuz?	0-1	11	%45,8
	2-5	10	%41,7
	6-10	1	%4,2
	21-25	1	%4,2
	Cevapsız	1	%4,2
Akademik Düzeyiniz?	Doçent	2	%8,3
	Yrd.Doçent	2	%8,3
	Dr Öğretim Üyesi	1	%4,2
	Öğretim Görevlisi	12	%50,0
	Öğretim Elemanı	1	%4,2
	Araştırma Görevlisi	6	%25,0
Hangi Üniversitede Çalışıyorsunuz?	Üsküdar Üniversitesi	14	%58,3
	Anadolu Üniversitesi	2	%8,3
	Biruni Üniversitesi	3	%12,5
	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1	%4,2
	İstinye Üniversitesi	2	%8,3
	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi	2	%8,3

Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılan akademisyenlere ‘Akademik Etik Değerler Ölçeği’ (Sevim, 2014) uygulanmıştır. Ölçek total akademik etik değerleri (AKD-Toplam) incelediği gibi, kendi içinde

beş alt boyuta yönelik değerleri de kapsamaktadır. Bunlar; bilimsel araştırmaya yönelik değerler (BAYD) 9 madde, meslektaşlara yönelik değerler (MYD) 10 madde, çalışılan kuruma yönelik değerler (ÇKYD) 9 madde, topluma yönelik değerler (TYD) 8 madde ve öğretim sürecine yönelik değerlerde (ÖSYD) ise 14 madde olarak ayrılmıştır. Ölçek toplamda 50 maddedir. Ölçekte test maddeleri cevapları *kesinlikle katılmıyorum* (1 puan), *katılmıyorum* (2 puan), *kararsızım* (3 puan), *katılıyorum* (4 puan) ve *kesinlikle katılıyorum* (5 puan) şeklinde beş seçenek olarak katılımcılara sunulmuştur. Katılımcıların sorulara verdiği cevaplar incelenmiştir. Ölçek kapsamında BAYD 9-23 puan arasında düşük hassasiyet, 24-30 arasında kararsız-orta hassasiyet ve 31-45 arası yüksek hassasiyet, MYD için 10-26 puan arasında düşük hassasiyet, 27-34 arasında kararsız-orta hassasiyet ve 35-50 arası yüksek hassasiyet, ÇKYD için 9-23 puan arasında düşük hassasiyet, 24-30 arasında kararsız-orta hassasiyet ve 31-45 arası yüksek hassasiyet, TYD için 8-21 puan arasında düşük hassasiyet, 22-28 arasında kararsız- orta hassasiyet ve 29-40 arası yüksek hassasiyet, ÖSYD için 14-36 puan arasında düşük hassasiyet, 37-48 arasında kararsız-orta hassasiyet ve 49-70 arası yüksek hassasiyet, AKD- Toplam için 50-130 puan arasında düşük hassasiyet, 131-170 arasında kararsız-orta hassasiyet ve 171-250 arası yüksek hassasiyet olarak tanımlanmaktadır.

Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde; Cronbach Alpha, Spearman- Brown ve Guttman ile iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Sırasıyla katsayıları 0,864, 0,849 ve 0,8132'dir. İç tutarlılık katsayıları 0,80'den büyük olduğu için ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir (Sevim, 2014).

Veri Analizi

Akademik Etik Değerler Ölçeği, Google Anket aracılığıyla çevrimiçi hale getirilerek Şubat – Nisan 2020 tarihleri arasında katılımcılardan veriler toplanmıştır. Google Anket aracılığıyla otomatik olarak elde edilen veriler kör bir uygulayıcı tarafından SPSS 20'ye

girilmiş ve analizleri yapılmıştır. Akademisyenlerden alınan cevaplarla elde edilen veriler için betimsel istatistikler (Ort., SS, Min. ve Mak.) ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen verilerin sonucunda katılımcıların akademik etik değerlerine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Tablo 2’de Bilimsel Araştırmaya Yönelik Etik Değerler alt testi (BAYD) puan ortalamasının 37,38 ($\pm 3,499$); Meslektaşına Yönelik Etik Değerler alt testi (MYD) ortalamasının 37,17 ($\pm 3,212$); Çalışan Kurumlara Yönelik Etik Değerler alt testi (ÇKYD) ortalamasının 28,71 ($\pm 4,648$); Topluma Yönelik Etik Değerler alt testi (TYD) puan ortalamasının 29,17 ($\pm 4,114$); Öğretim Sürecine Yönelik Etik Değerler alt testi (ÖSYD) puan ortalamasının 58,33 ($\pm 4,050$) ve Akademik Etik Değerler toplam puanı (AKD-Toplam) ortalamasının (184, 54 \pm 10,333) olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin, tüm alt alanlar ve toplamda yüksek hassasiyet gösterdikleri ortaya konmuştur.

BAYD alt testinde, 2 kişinin (%8,0) kararsız-orta hassasiyet ve 22 kişinin (%88,0) yüksek hassasiyet gösterdiği, MYD alt testinde, 6 kişinin (%25,0) kararsız-orta hassasiyet ve 18 kişinin (%75,0) yüksek hassasiyet gösterdiği, ÇKYD alt testinde, 1 kişinin (%4,2) düşük hassasiyet, 9 kişinin (%37,5) kararsız-orta hassasiyet ve 14 kişinin (%58,3) yüksek hassasiyet gösterdiği, TYD alt testinde, 11 kişinin (%45,8) kararsız-orta hassasiyet ve 13 kişinin (%54,2) yüksek hassasiyet gösterdiği, ÖSYD alt testinde, 2 kişinin (%8,3) kararsız-orta hassasiyet ve 22 kişinin (%91,7) yüksek hassasiyet gösterdiği, Akademik Etik Değerler Toplamında (AKD-Toplam) ise, 3 kişinin (%12,5) kararsız-orta hassasiyet ve 21 kişinin (%87,5) yüksek hassasiyet gösterdiği görülmektedir.

Tablo 2

Katılımcıların Akademik Etik Değerler Ölçeğine Göre Sonuçları ve Hassasiyet Düzeyleri

		Frekans	Yüzde	Min ^a	Mak ^b	Ort.	SS
BAYD	Düşük Hassasiyet	-	-				
	Kararsız-Orta Hassasiyet	2	%8,0	30	43	37,38	3,499
	Yüksek Hassasiyet	22	%88,0				
MYD	Düşük Hassasiyet	-	-				
	Kararsız-Orta Hassasiyet	6	%25	31	43	37,17	3,212
	Yüksek Hassasiyet	18	%75				
ÇKYD	Düşük Hassasiyet	1	%4,2				
	Kararsız Orta Hassasiyet	9	%37,5	19	41	28,71	4,648
	Yüksek Hassasiyet	14	%58,3				
TYD	Düşük Hassasiyet	-	-				
	Kararsız Orta Hassasiyet	11	%45,8	25	38	29,17	4,114
	Yüksek Hassasiyet	13	%54,2				
OSYD	Düşük Hassasiyet	-	-				
	Kararsız Orta Hassasiyet	2	%8,3	51	64	58,33	4,050
	Yüksek Hassasiyet	22	%91,7				
AKD - Toplam	Düşük Hassasiyet	-	-				
	Kararsız-Orta Hassasiyet	3	%12,5	158	207	184,54	10,333
	Yüksek Hassasiyet	21	%87,5				

^a Min=Minimum, ^b Mak=Maksimum

Akademide çalışma süresi ve akademik etik değerler arasında zayıf pozitif bir ilişki bulunmaktadır fakat bu ilişki anlamlı değildir ($r=0,194$, $p=0,364$). Akademide çalışma yılı arttıkça akademik etik değerlere olan hassasiyet artmakta fakat bu artış anlamlı olmamaktadır.

Tartışma

Akademisyenlerin, akademik etik değerlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, dil ve konuşma terapisi alanında çalışmakta olan akademisyenler akademik etik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahiptir. Ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin akademik etik değerlerine yönelik hassasiyetlerini inceleyen bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu anlamda bu çalışma alanda yapılan ilk çalışma niteliğindedir. Çalışma dil ve konuşma terapisi alanında çalışan 24 akademisyenle sınırlıdır ve bulguların buna göre yorumlanması gerekmektedir.

Akademik etik değerlerin toplamına bakıldığında akademisyenlerin yüksek hassasiyet düzeyinde olduğu görülmektedir. Dil ve konuşma terapistlerinin akademik etik değerlere karşı aşırı hassas olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan

akademisyenler bilimsel çalışmalarını, meslektaşları ile olan akademik ilişkilerini, topluma, çalışılan kuruma ve öğretim sürecine yönelik değerleri etik ilkeler doğrultusunda meydana getirmekte ve her birine ayrı ayrı özen göstermekte olduklarını ifade etmişlerdir. Bhutta (2002) sağlık çalışanları ve sağlık sektöründeki etikle ilgili yaptığı çalışmasında toplum katılımının, paylaşılan yararların ve sınırların öneminin, standart bir kabulün olmasının etik prensipleri açısından değerinden bahsetmiştir. Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde etik değerlerin eşitlik sağlanması ve kapasitelerin geliştirilmesiyle mümkün olduğunu vurgulamıştır. Etik ikilemlerin çözümlenmesinin toplumsal, kurumsal ve süreç içerisindeki organizasyonun niteliğini artırdığına değinmiştir. Etik değerler konusunda hassas olabilme tüm bu durumların gelişmesine olanak sağlamaktadır. Etik önceliklerin ve etik zorlayıcıların araştırıldığı bir diğer çalışmada, bilimde ve yayında etik değerlerin ihtiyacından bahsedilmiştir. Araştırma bu değerleri dürüstlük ve bütünlük ilkelerine dayandırmıştır (Masic ve ark., 2014). Bu durum; çalışmamızda bilimsel etik değerlerin alt kategorisinde olan dürüstlük, mesleğe ve çalışılan kuruma yönelik değerler altında olan bütünlük ilkesiyle örtüşmektedir.

Anketin ilk alt boyutundaki maddeler bilimsel araştırmaya yönelik değerleri kapsamaktadır. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışmakta olan akademisyenlerin bilimsel araştırmaya yönelik etik değerleri yüksek hassasiyet aralığında bulunmuştur. Bu durum, Dil ve Konuşma Terapistleri Derneği'nin bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkeleri ile paralellik göstermektedir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bilimsel araştırmalarını yürütürken intihale dikkat etmekte ve yararlandıkları yayınları kaynakçalarında belirtmekte oldukları görülmektedir. YÖK tarafından belirlenen bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerinden 'atıfta bulunurken eksik bilgi vermemek, alıntı kaynağına ait uygun bilgi vermek, kaynağı unutilan verileri kendi fikri gibi kullanmamak' maddesi ile örtüşmekte ve dil ve konuşma terapisinde çalışan akademisyenlerin bu konuda yüksek hassasiyet gösterdikleri bulgusuna ulaşılmaktadır. Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu'nun belirlediği

etik ihlalleri listesinde uydurma, çarpıtma, aşırma gibi davranışlar yer almaktadır (TÜBİTAK, 2006). Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bu tür etik ihlali durumlarından kaçınma davranışı göstermektedirler. Bilimsel yayınlarda yayın etiğine ne kadar uyulduğu hakkında çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalardan birinde (Arda, 2004) etik kurallara uymayan davranışlar sıralanmıştır ve bu sıralamada ‘başkalarına ait bilgilerin, verilerin izinsiz ve kaynakça gösterilmeden yayınlanması’ davranışının en yüksek sıklıkta görüldüğü saptanmıştır. Bu çalışmada dil ve konuşma terapistlerinin bu davranıştan kaçınmaya yönelik fikir belirttikleri görülmektedir. Akademisyenlerin bilimsel araştırmalarını etik ilkelere uyararak ve başka araştırmacıların fikirlerine saygı göstererek ve çalışmalarındaki atıf ve kaynakçaları göstererek yapmakta olduklarını ifade edilmektedirler. Aynı zamanda ASHA’da (2016) belirlenen etik kurallara bakıldığında akademisyenlerin ASHA (2016) kriterleri ile de uyum içerisinde olduğu gözlenmektedir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin etik dışı davranışlardan kaçınarak, çalışmalarını etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirerek alan yazına katkı sağlayacak araştırmalar yürütmekte oldukları bulgusuna ulaşılmaktadır. Keskin (2017) tarafından yapılan etik dışı davranışların nedenlerinin ele alındığı ve etik ihlallerin önlenmesine yönelik çalışmada ‘sahtecilik’ konusundaki hassasiyetle, bu çalışmanın bulguları paralellik göstermektedir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler yaptıkları bilimsel araştırma verilerini doğru ve açık şekilde paylaşıp meslektaş ve toplumu yanıltacak açıklama ve sonuçlarda bulunmamaya özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Uçak ve Birinci (2008) tarafından yapılan çalışmada etik dışı davranışlarından intihal/aşırmaya dair ‘başka araştırmalardaki verilerin araştırmacının izni olmadan alınması’ ile çalışmadaki ölçekte yer alan ‘yazarı tarafından izni olmayan bilgi ya da belgeyi kullanabilirim’ maddesine verilen cevaplar tutarlıdır. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bu maddeye katılmadığını ifade ederek, bu konuda yüksek hassasiyet göstermişlerdir. Çalışmalarını yaparken izin alma, belge ve bilgileri kullanma ve bu konuda yeterli özeni

sağlama konusunda dikkatli davrandıkları ortaya konulmaktadır. Kruk (2013) araştırma verilerinin, bilimsel bilginin ve sosyal sorumluluğun güvenilirliğinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca araştırmacıların, etik kurallara ve yönergelere bağlı kalması bilincinin oluşması etik ilkeler için oldukça değerli olabilmektedir. Dil ve konuşma terapistlerinin verdikleri cevaplara göre bu bilinç doğrultusunda hareket etmekte oldukları bulgusuna ulaşılmaktadır.

Yapılan bu çalışmada çalışılan kuruma yönelik etik değerlerde de dil ve konuşma terapisinde çalışan akademisyenlerin etik değerlerinin yüksek hassasiyette olduğu ortaya çıkmıştır. MacLeod ve Eaton (2020) akademik etik konusunda en çok problem yaşanan durumun dürüst olmamak olduğu ifade etmişlerdir. Ayrıca, kuruma yönelik politikalara akademik saygı duyulurken, genellikle uygulama anlamında bu durumun gerçekleşmediği belirtilmiştir (MacLeod & Eaton, 2020). Uygulanan anket doğrultusunda bu çalışmada kurumsal yapılara hem uygulamada hem de kurumsal politikaların yürütülmesinde dil ve konuşma terapisinde çalışan akademisyenlerin dikkatli olma davranışını sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Dil ve konuşma terapisi alanında akademisyen olarak çalışanların meslektaşlara yönelik değerlerinin yüksek hassasiyette olduğu bulunmuştur. Bu durum, Dil ve Konuşma Terapistleri Derneği'nin etik kurallarının meslek haysiyetlerinin korunması ilkesi ile paralellik göstermektedir. Akademisyenler alanda çalışan meslektaşlarına karşı saygılı davranışlar sergilerler ve diğer meslek gruplarıyla olan çalışmalarını aynı çerçevede devam ettirirler. Çalışmamızda bulunan maddelerden meslektaşlara yönelik 'meslektaşlarımın yapmış oldukları çalışmalara saygı duyarım.' maddesi ve bu maddeye verilen cevaplar bu doğrultudadır. Aynı zamanda ASHA'nın etik kurallarına bakıldığında, akademisyenlerin mesleki etik değerlerinin ASHA kriterleri ile de uyum içerisinde olduğu gözlenmiştir (ASHA, 2016). Akademisyenlerin mesleğin saygınlık ve özerkliğini koruyan, işbirlikçi ve uyumlu durumları tercih etmeleri, meslekler arası ve meslektaşları ile ilişkilerini olumlu bir şekilde sürdürmeleri,

akademisyenlerin meslektaşlarının yapmış olduğu çalışmalar hakkında olumlu tutum sergilemeleri, akademisyen dil ve konuşma terapistlerinin meslektaşlarına yönelik değerleri konusundaki hassasiyetleri ne kadar özenli davranışları tercih ettiklerini göstermektedir. İşbirlikçi tutumun önemini vurgulayan bu bulgular, Hofmeyer ve ark. (2012) ile desteklenmektedir. YÖK'ün meslektaşına yönelik belirlediği etik kurallarda “meslektaşlarına karşı ırk, dil, din, yaş, cinsiyet, etnik köken, engellilik gibi sebepler ya da siyasi, keyfi ve kişisel nedenlerle ayrımcılık yapmamak” (YÖK, 2014, s. 4) maddesi ile ölçekte bulunan ‘meslektaşlarının din, siyaset, cinsiyet, dil, ırk, cinsel yönelim gibi özellikleri onlarla ilgili görüşlerimi etkiler’ maddesi ile benzerlik göstermekte olup dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bu maddelere yüksek hassasiyet göstermişler ve bu da ayrımcılık yapmama konusundaki hassasiyetlerini ortaya çıkarmıştır. YÖK tarafından bu değere yönelik belirlenen “meslektaşlarının mesleki gelişimine yardımcı olmak” (YÖK, 2014, s. 4) maddesi ile ölçekte yer alan “meslektaşlarının çalışmalarına elimden geldiğince yardımcı olurum” maddesi benzerlik göstermekte ve dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin meslek dayanışmasını ön planda tuttıkları ve akademik alana yararlı olması adına iyi çalışmalar ortaya koymaya çalıştıkları görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde etik dışı davranışları inceleyen çalışmalar bulunduğu (Kurnaz & Gümüş, 2010; Pelit & Güçer, 2006). Pelit ve Güçer (2006) tarafından yapılan araştırmanın meslektaşlarla ilişkiler kategorisinde bulunan ‘herhangi bir meslektaşı hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak’ maddesini etik dışı davranış olduğuna dair yanıtlar alınmıştır. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler meslektaşlarına yönelik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahip oldukları için bu tür etik dışı davranışlardan kaçındıkları sonucuna ulaşılabilmektedir. Bunun yanı sıra dil ve konuşma terapisi alanındaki akademisyenler meslektaşlarını kötüleyici açıklamalarda bulunmamak, öğrencilere doğru örnek olmak ve bu yönde davranışlarına özen göstermek konusundaki hassasiyetlerini ve bu konudaki düşüncelerini ortaya koymuşlardır.

Yapılan bu çalışmada, dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin topluma yönelik değerler konusunda yüksek hassasiyette olduğu bulgusuna varılmıştır. YÖK'ün topluma karşı belirlediği etik kurallarda toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve entelektüel kapasitesini geliştirmek için topluma karşı hizmette etkin rol oynamak için çaba sarf etmek ve idari konularda açıklamalarda bulunulduğunda kendi ve kurumsal görüşlerini ayrı ayrı ele alabilmek olgusunun ne kadar önemli olduğunu vurgulamakta, bu çalışma da topluma yönelik değerlerde elde edilen hassasiyetin bununla paralellik gösterdiği ortaya konulmaktadır. Sağlık sektöründe hizmet veren en önemli kollardan biri olan dil ve konuşma terapistiği danışan sağlığını korumak ve profesyonel fayda sağlamak için kendini sürekli yenilemekte ve geliştirmektedir. Bu alanda hemşirelerin akademik etik değerler hususundaki gelişimlerin hasta sağlığı ve profesyonel sonuçlar elde etmenin önemiyle ilgili yapılan bir çalışmada bu değerlerin yükseltilmesinin danışan sağlığı ve toplum yararına olduğu ortaya konulmuştur (Woith ve ark., 2012). Akademisyenler, topluma bilim ışığında yön veren ve elde ettikleri bilgiler sayesinde topluma katkı sağlayan en önemli kaynaklardır.

Akademisyenler öncelikle kaliteli uzman yetiştirerek toplumun ihtiyaçlarına yönelik hizmet veren kişilerin donanımını sağlayan mekanizmadır. Bu anlamda dil ve konuşma terapistlerinin topluma yönelik değerlerinin yüksek hassasiyette olması uzman, toplum ve toplumdaki her kademe yararınadır. Yüksek Eğitim Kurumlarında belirlenen 'ülkenin bilimsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerden ilerlemesini ve gelişmesini ilgilendiren sorunlarını öğretim ve araştırma konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak, düşünce ve önerilerini toplumla paylaşmak' maddesi ile ölçekte topluma yönelik değerlerde bulunan 'üniversitelerde yapılan bilimsel çalışmaların topluma yansıtılması gerektiğine inanırım' maddesi benzerlik göstermektedir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bu maddeye yüksek hassasiyet göstermektedir ve toplumun gelişmesine ve ilerlemesine önem verdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca dil ve konuşma terapistlerinin klinik ortamlarda yetiştirilmesi,

klirik eğitime tabi tutulması ve yeterli deneyimi kazanması da öğrenciye yönelik hedefler içerisinde. Horton ve ark. (2004) klinik eğitimin önemi ve öğrencilerin bu yönde yetiştirilmesi üzerine yaptıkları çalışmada özellikle öğrencilerin terapiyi anlama ve danışana uygun terapi verme konularında anlamlı bir fark elde ettikleri bulgularına ulaşmışlardır.

YÖK'ün eğitim ve öğretim sürecine yönelik belirlediği kurallarda “dersleri program içeriğine uygun vermek, öğrencilerin sınavını zamanında değerlendirmek ve duyurmak, verilen derslerin yazılı ders planını hazırlamak ve bunu öğrencilerin erişimine açmak, öğrencilerin çalışma ve performanslarını adil ve dürüst şekilde değerlendirmek” (YÖK, 2014, s. 7) ilkelerine ölçekte bulunan ‘dersleri programda yer alan içeriğe göre yürütürüm, sınav kağıtlarını zamanında okur ve ilan ederim, ders planını tüm öğrencilerin ulaşabileceği ortamlarda paylaşırım, öğrencilerin başarı durumlarını tarafsız bir şekilde değerlendiririm’ maddeleri ile uyumlu olup dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenlerin bu doğrultuda hareket ettiklerine yönelik fikir beyan ettiği ve diğer alanlara yönelik değerlerden en yüksek hassasiyetin öğretim sürecine yönelik değerler olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Öğrenci ve akademisyenlerin arasındaki ilişkinin temelinde saygı vardır. Her iki grup için de faydalı olma, özerklik, adil ve sadakat gerekmektedir (Schulte ve ark., 2001). Öğrenciler için akademisyenler rol modeldir ve akademisyenin etik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahip olması, öğrencilerin iyi rol modellerle karşılaşması ve çalışması anlamına gelmektedir. Lumpkin (2008) akademisyenlerin, öğrencilerin uzman olma ve hizmet verme sürecindeki değerleri açısından; ahlaki süreçlerin öğrenilmesi ve uygulanmasında önemli görevleri olduğunu belirtmektedir. Bu sebeple akademisyenlerin mesleki sorumluluklar ve yeterlilikler kapsamında kendilerini geliştirmeleri ve ilerletmelerinin önemli olduğu bir gerçektir. YÖK tarafından öğrencilere yönelik değerlerde belirlenen etik kurallardan “öğrencilerin yüksek mesleki etik değerlerle yetişmeleri ve çok yönlü gelişmeleri için davranışları ile örnek olmak” (YÖK, 2014, s. 7) maddesi ile ölçekte bu değere yönelik değerlerde olan ‘akademik çalışmalarında etik

ilkelere göre davranarak öğrencilerime model olmaya çalışırım' maddesi uyumlu olup dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bu alanda da yüksek hassasiyete sahiptir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler öğrencileri iyi yetiştirmeyi hedeflemekte ve onlara bu yönde bilgi akışı sağlamakta ve bu doğrultuda kendilerini sürekli güncellemektedirler. Bu durum da topluma yansımakta ve mesleğini iyi yapan kişiler yetişmiş olmaktadır. Bunlar zincirleme bir durum gibi birbirini tetiklemekte ve toplumun aldığı hizmetin kalitesi artmakta ve akademisyenler hem öğrencilere yönelik hem de topluma yönelik sorumluluklarını hakkıyla yerine getirmiş olmaktadır. Von Dran ve ark. (2001) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları da bu durumu desteklemektedir. Ayrıca Türkiye'de dil ve konuşma terapistliği alanında hizmet veren üniversitelerde etik dersleri verilmekte ve bu boyutta etik değerlere gösterilen özen bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Yaptığımız çalışmada akademik etik değerler ve çalışılan yıl arasında zayıf pozitif bir ilişki bulunmuştur fakat bu ilişki anlamlı değildir. Sağlık sektöründe uzun süreler ve uzun çalışma saatlerinde çalışan bireylerle yapılan bir çalışmada, çalışma süreleri arttıkça, çalışanların negatif davranışlarının daha da arttığı gözlemlenmiştir fakat bu durum bizim çalışmamızda bir fark yaratmamıştır (Dembe, 2009). Çalışma etiği ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelendiği bir diğer çalışmada, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma etiği yüksek olan bireylerin uzun yıllar çalışma ortamında bulunsa da iş performansının değişmediği, bu iki değişkenin birbiriyle ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Salahudin ve ark., 2016). Bizim çalışmamızda da dil ve konuşma terapistlerinin mesleğe yönelik etik değerlerinin yüksek hassasiyette olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Her meslek grubunda olduğu gibi dil ve konuşma terapistliği alanında da akademik etik değerler, bilimsel araştırmaya yönelik değerler, meslektaşlara yönelik değerler, toplumsal alana yönelik değerler, çalışılan kuruma yönelik değerler ve öğretim sürecine yönelik değerler çok önemlidir ve bunları ortaya koymaya yönelik çalışmaların yapılması alan yazına ciddi bir katkı

sağlamaktadır. Dil ve konuşma terapisi alanında akademik etik değerler ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde bu çalışma dışında herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu durum düşünüldüğünde bu çalışma alan yazın için oldukça anlamlıdır. Dil ve konuşma terapisinde akademisyen olarak çalışanların akademik etik değerlerini inceleyen bu çalışmanın sonuçları genel olarak Akademik etik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahip olduğunu göstermektedir. Meslektaşlara, topluma, çalışılan kuruma, bilimsel araştırmaya ve öğretim sürecine yönelik değerler alt alanlarının tümünde yüksek hassasiyet görülmüştür. Dil ve konuşma terapistleri akademik etik değerlere çok önem vermekte ve etik değerler konusunda yüksek hassasiyete sahip olmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları dil ve konuşma terapistlerinin akademisyenlik mesleğine ne kadar özenli davrandıklarının bir göstergesidir. Dil ve konuşma terapisi alanında çalışan akademisyenler bilimsel çalışmalarını, meslektaşları ile olan akademik ilişkilerini, topluma, çalışılan kuruma ve öğretim sürecine yönelik değerleri etik ilkeler doğrultusunda meydana getirmekte ve her birine ayrı ayrı özen göstermektedirler.

Kaynaklar

Aktaş, K. (2017). Etik-ahlak ilişkisi ve etiğin gelişim süreci. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 22-32.

American Association of University Professors. (2011). *Statement on professional ethics*. <https://www.aaup.org/report/statement-professional-ethics>

American Speech-Language-Hearing Association. (2016). *ASHA practice policy*. <https://www.asha.org/policy/>

Arda, B. (2004). Etiğe kavramsal giriş ve temel yaklaşımlar. B. Arda, E. Kahya, & T. A. Gül (Ed.), *Bilim Etiği ve Bilim Tarihi* içinde (1. Basım, sf. 21-36). Ankara Üniversitesi Yayınları.

Arizona State University. (2011). *Academic affairs manual (ACD)*. <https://www.asu.edu/aad/manuals/acd/acd204-01.html>

Aydın, P. İ. (2016). *Yöneltil, mesleki ve örgütsel etik* (7. basım). Pegem Akademi Yayınları.

- Bhutta, Z. A. (2002). Ethics in international health research: a perspective from the developing world. *Bulletin of the World Health Organization*, 80(2), 114-120.
- Dembe, A. (2009). Ethical issues relating to the health effects of long working hours. *Journal of Business Ethics*, 84(2), 195-208.
- Demir, R., & Acar, A. C. (2014). İş ahlakı açısından ücret yönetimi sistemi. *İş Ahlakı Dergisi*, 7(1), 95-148.
- Dil ve Konuşma Terapistleri Derneği. (2017). *Dil ve konuşma terapisi mesleki etik kurallar yönetmeliği*.
<https://www.dktd.org/tr/page/etik-prensipler.html>
- Dill, D. (1982). The structure of the academic profession: Toward a definition of ethical issues. *Journal of Higher Education*, 53, 255-267.
- Engle, T. J., & Smith, J. L. (1990). The ethical standards of accounting academics. *Issues in Accounting Education*, 5(1), 7-10.
- Erdirençelebi, M., & Filizöz, B. (2019). Meslek etiği ve akademisyenlerin etik değerleri üzerine nicel bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 1228-1258.
- Gündoğdu, Ö. Ş. (1999). *Kentsel çevre estetiğinin etik açıdan irdelenmesi Ankara özelinde bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Hofmeyer, A., Scott, C., ve Lagendyk, L. (2012). Researcher-decision-maker partnerships in health services research: Practical challenges, guiding principles. *BMC. Health Services Research*, 12(1), 1-6.
- Horton, S., Byng, S., Bunning, K., ve Pring, T. (2004). Teaching and learning speech and language therapy skills: The effectiveness of classroom as clinic in speech and language therapy student education. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 39(3), 365-90.
- İnci, O. (2009). *Bilimsel yayın etiği ilkeleri, yanlışmalar, yanlışmaları önlemeye yönelik öneriler*. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık.
- Keskin, U. (2017). Bilimsel etik ihlallerinin kökenine ilişkin bir değerlendirme. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(4), 653-674.
- Köklü, N. (2003). Akademisyenlerin araştırma etiği konusundaki görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(4), 137-151.

- Kruk, J. (2013). Good scientific practice and ethical principles in scientific research and higher education. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*, 1(1), 25-29.
- Kuçuradi, İ. (1997). *Uludağ konuşmaları, özgürlük, ahlak, kültür kavramları*. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2000). Felsefi etik ve “mesleki etikleri”. H. Tepe (Ed.), *Etik ve Meslek Etikleri* içinde (1. Basım, sf. 17-32). Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve “Etikler”. *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423(1), 7-9.
- Kurnaz, N., & Gümüş, Y. (2010). Muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleği ile ilgili etik dışı davranışlara ilişkin algı analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, 157-174.
- Lumpkin, A. (2008). Teachers as role models teaching character and moral virtues. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 2(79), 45-50.
- Maya, İ. (2013). Akademisyenlerin meslek ahlakına aykırı olan davranışlara ilişkin algıları (ÇOMÜ Eğitim Fakültesi Örneği). *Turkish Studies*, 8(6), 491-509.
- MacLeod, P. D., & Eaton, S. E. (2020). The paradox of faculty attitudes toward student violations of academic integrity. *Journal of Academic Ethics*, 18(2), 347-362.
- Masic, I., Hodzic, A., ve Mulic, S. (2014). Ethics in medical research and publication. *International Journal of Preventive Medicine*, 5(9), 1073-82.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. <http://www.megep.meb.gov.tr/>
- National Education Association. (2011). *Code of ethics*. <http://www.nea.org/home/30442.htm>.
- Özerdem, A., Tunca, Z., Aydın, H., Örs, Y., ve Karaçam, Ö. (2008). Kanıta dayalı tıp ve psikiyatri. *Türkiye Psikiyatri Dergisi*, 10(3), 123-128.
- Pelit, E., & Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Pınar, İ. (2002). Akademisyenlerin etik değerleri üzerine bir araştırma. *Yönetim Dergisi: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü*, 13(43), 5-19.

Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. Ayrıntı Yayınları.

Resnik, D. B. (2020, Dec. 23). What is ethics in research & why is it important?
www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/whatis

Saddleback College. (2011). *Faculty code of ethics and professional standards*.
<http://catalog.saddleback.edu/content.php?catoid=13&navoid=1522>

Salahudin, S. N., Alwi, M. N. R., Baharudin, S. S. B., ve Halimat, S. S. B. (2016). The relationship between work ethics and job performance. *The European Proceedings of Social and Behavioral Sciences*, 7, 465-471.

Schulte, L. E., Thompson, F., Hayes, K., Noble, J., ve Jacobs, E. (2001). Undergraduate faculty and student perceptions of the ethical climate and its importance in retention. *College Student Journal*, 35(4), 565- 576.

Sevim, O. (2014). Akademik etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages*, 9(6), 943-957.

Tepe, H. (2000). *Etik ve mesleki etikleri*. Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. (2006). *Bilimsel dergilere gönderilen makalelerde dikkat edilmesi gereken noktalar!* <https://journals.tubitak.gov.tr/genel/brosur.pdf>

Tülübaş, T., & Göktürk, Ş. (2018). Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 35-51.

Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Etiği Komitesi. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunları*.
<http://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/raporlar/Bilimsel%20Aras%CC%A7t%C4%B1rmada%20Etik%20ve%20Sorunlar%C4%B1son.pdf>

Uçak, N. Ö., & Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 187-204.

Von Dran, G. M., Callahan, E. S., ve Taylor, H. V. (2001). Can students' academic integrity be improved? Attitudes and behaviors before and after implementation of an academic integrity policy. *Teaching Business Ethics*, 5(1), 35-58.

Woith, W., Jenkins, S. D., ve Kerber, C. (2012). Perceptions of academic integrity among nursing students. *Nursing Forum*, 47(4), 253-259.

Yükseköğretim Kurulu (2014). *Yükseköğretim Kurumları etik davranış ilkeleri*.
<https://kurul.odu.edu.tr/files/other/UniversitesYasamiEtikK/akademik-etik-ilkeler.pdf>

Etik Kurul İzni: Bu araştırma için Üsküdar Üniversitesi'nden 61351342/2020-563 sayı ve kararla etik kurul izni alınmıştır.

Yazar Katkıları/Author Contributions: **Nurcan Alpüran Kocabıyık:** Fikir/Kavram, Tasarım, Analiz/Yorum, Makale Yazım, Eleştirel İnceleme; **Sena Topçuoğlu:** Tasarım, Veri Toplama/İşleme, Analiz/Yorum, Makale Yazımı.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest: Yazarlar makalenin hazırlanması ve basımı esnasında hiç bir kimse veya kurum ile çıkar çatışması içinde olmadıklarını beyan etmişlerdir./The authors have declared that no conflict of interest existed with any parties at the time of publication.